

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Postipankki Oy:stä
annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Postipankki Oy:stä annettua lakia siten, että pankin toiminimestä ei enää säädettäisi laissa, vaan siitä määrättäisiin pankin yhtiöjärjestyksessä. Samalla muutettaisiin lain

nimike.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Postipankki on perustettu 24 päivänä toukokuuta 1886 annetulla Keisarillisen Majesteetin Armollisella Asetuksella (15/1886) postisäästöpankista Suomessa. Postisäästöpankin nimellä aluksi toiminut rahalaitos perustettiin tarjoamaan säästöpalveluja postikonttorien välityksellä. Asetuksen 2 §:n mukaan postisäästöpankkiin voi jokainen, kotoa paikkaan katsomatta, tehdä säästöönpanoja omalle taikka toisen nimelle, jokaisessa postikonttorissa ja postitoimituksessa sekä niissä postiasemissa, jotka säästöpankin konttoreiksi määrätään. Asetuksen kumosi vuonna 1924 annettu laki Postisäästöpankista (19/1924).

Postisäästöpankin toiminta laajeni ensin maksuliikenteeseen, kun postisiirtojärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1939, ja sotien jälkeen yleisölle suunnattuun luotonantoon. Laki Postisäästöpankista uusittiin vuosina 1942 (laki 742/1942) ja 1948 (laki 260/1948), jolloin pankin lainanantovaltuuksia laajennettiin julkisyhteisöjen ohella myös yksityiselle sektorille.

Laki Postisäästöpankista kumottiin vuonna 1969 annetulla postipankkilailalla (511/1969). Lailla Postisäästöpankin nimi lyhennettiin Postipankiksi ja pankin oikeutta harjoittaa

liikepankkien tavoin pankkitoimintaa laajennettiin. Pankki sai oikeuden antaa muun muassa pankkitakauksia.

Postipankki on vuodesta 1988 lähtien toiminut Postipankki Oy:stä annetun lain (972/1987) perusteella osakeyhtiönä. Lain 1 §:n mukaan Postipankki Oy on luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettu talletuspankki, johon sovelletaan, siltä osin kuin Postipankki Oy:stä annetussa laissa ei toisin säädetä, liikepankkilakia (1269/1990). Lailla Postipankki Oy:stä Postipankille säädettiin samanlaiset vakavaraisuusvaatimukset kuin muillekin pankeille. Aikaisemmin pankin koko liiketoiminta tapahtui valtion vastuulla. Tällä hetkellä Postipankki Oy toimii rahoitusmarkkinoilla markkinaehtoisesti muiden pankkien tavoin eikä sillä ole merkittäviä lailla säädettyjä yhteiskuntapoliittisia tehtäviä.

Postipankki Oy:stä annetun lain 2 §:n mukaan ainoastaan Postipankki Oy on oikeutettu toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttämään nimitystä postipankki. Valtiovarainministeriö voi antaa yhteisölle, jossa Postipankki Oy yksin tai yhdessä muiden pankkien kanssa omistaa osake- tai osuusenemmistön, luvan käyttää toiminimessään pankki -nimitystä tai viittausta Postipankki Oy:n toiminimeen.

Postipankki Oy:n erityispiirteenä on yhteistyö Suomen Posti Oy:n kanssa. Yhteistyön perusteella Postipankki Oy tarjoaa pankkipalveluja myös Suomen Posti Oy:n postikonttoreissa. Postipankin ja Suomen Posti Oy:n yhteistyö perustuu monivuotiseen yhteistyösopimukseen, joka on voimassa vuoden 2000 loppuun.

Postipankki Oy:n harjoittama postipankkitoiminta eli pankkipalvelujen tarjoaminen postikonttorien välityksellä perustuu Postipankki Oy:stä annetun lain 9 §:ään. Pykälän mukaan sen lisäksi, mitä luottolaitostoinnasta annetun lain 25 §:ssä säädetään, Postipankki Oy harjoittaa toimintaansa siitä antamisensa ja rahoitustarkastuksen hyväksymien ohjeiden mukaan posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen välityksellä.

Postipankki Oy:n liiketoiminnan rakenteessa on viimeksi kuluneen runsaan vuosikymmenen aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kun Postipankki muutettiin vuonna 1987 valtion omistamaksi osakeyhtiöksi, pankin palveluja tarjottiin 51 pankin oman konttorin lisäksi noin 3 200 postikonttorissa. Vuoden 1997 lopussa Postipankki Oy:llä oli 63 omaa konttoria ja pankin palveluja välitti 503 Suomen Posti Oy:n toimipaikkaa. Postipankki Oy:n tehtäviä hoitavien postikonttorien määrä vähenee yhtiöiden vuonna 1996 julkistaman suunnitelman mukaan edelleen vuoden 1998 aikana noin 25:llä.

Pankkipalveluita tarjoavien postikonttorien huomattava vähentyminen on johtunut pääosin asiakaskäyttäytymisen muutoksista. Kun vuonna 1985 postikonttoreissa hoidettiin yhteensä 72 miljoonaa pankkitapahtumaa, oli postikonttorien pankkitapahtumien määrä laskenut vuoteen 1990 mennessä 58 miljoonaan tapahtumaan ja vuoteen 1997 mennessä noin 30 miljoonaan tapahtumaan.

Saman aikaisesti on tapahtunut jyrkkä kasvu itsepalveluina hoidettavien pankkitapahtumien — pankkiautomaattinostot, automaattisiisirit, automaattikyselyt, pankkikorttiosot, päätepankkitahtumat, itsepalvelupuhelimen avulla hoidetut pankkitapahtumat — määrässä. Kun vuonna 1985 Postipankki Oy:n henkilöasiakkaat suorittivat 1,5 miljoonaa itsepalvelutapahtumaa, vuonna 1990 niitä oli noin 35 miljoonaa. Vuonna 1997 itsepalveluna hoidettujen henkilöasiakkaiden pankkitapahtumien määrä oli jo 107 miljoonaa. Kiinteiden toimipaikkojen, kuten postikonttorien, hoitamien pankkitapahtumien määrää on vähentänyt myös pankkiasiakkai-

den palvelu puhelimitse, jota Postipankki Oy:ssä hoitaa tällä hetkellä kolme eri puolilla maata sijaitsevaa puhelinpankkiyksikköä.

Perinteinen postipankkitoiminta muodostaa Postipankki Oy:lle edelleen olennaisen tärkeän liiketoiminnan osan, jonka rinnalla pankki kuitenkin harjoittaa pankki- ja luottolaitostointia myös useiden muiden rinnakkaisien palveluteiden välityksellä. Rinnakkaisia palveluteitä ovat pankin omat konttorit kotimaassa ja kansainvälisesti, laaja puhelinpankkitoiminta, pankki- ja laskunmaksuautomaattien verkosto sekä nopeasti laajeneva niin sanottu verkkopankkitoiminta.

Hallitus päätti lokakuussa 1997 yhdistää kaksi valtion omistamaa markkinaehtoisesti toimivaa luottolaitosta, Postipankki Oy:n ja Suomen Vientiluotto Oy:n, uuden valtion omistaman holdingyhtiön alaisuuteen. Järjestelyn tavoitteena oli vahvistaa Postipankki Oy:n ja Suomen Vientiluotto Oy:n toimintaedellytyksiä niiden liiketoiminnan ydinalueilla, purkaa yhtiöiden toiminnallisia päällekkäisyyksiä ja parantaa niiden liiketoiminnan kustannustehokkuutta, nostaa valtion yhtiöihin tekemien sijoitusten arvoa sekä turvata suomalaisille kotitalouksille, suuryrityksille, pienille ja keskisuurille yrityksille sekä julkisyhteisöille nykyaikaiset pankkipalvelut ja toimiva pankkikilpailu myös Euroopan talous- ja rahaliiton oloissa.

Postipankki Oy:n ja Suomen Vientiluotto Oy:n muodostama uusi rahoituskonserni luotiin eduskunnan suostumuksen perusteella 18 päivänä joulukuuta 1997, jolloin valtio luovutti omistamansa Postipankki Oy:n ja Suomen Vientiluotto Oy:n osakkeet perustamalleen holdingyhtiölle PV Yhtymä Oy:lle. Yhtiön ilmoituksen mukaan "PV Yhtymä" on uudelle konsernille väliaikainen työnimi, joka on myöhemmin tarkoitus korvata uudella, koko konsernin yhteisellä ja konsernin liiketoiminnallisten tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella toiminimellä.

Valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden arvoa valtio-omistajan kannalta tarkastellaan ensisijaisesti valtion yhtiöihin tekemän sijoituksen tuoton tai omistuksen arvonnousun perusteella. Erityisesti palvelualoilla keskeinen osa yrityksen arvoa saattaa olla niin sanottu brand eli useimmiten yhtiön toiminnan pohjalta rakennettu tuotemerkki, johon asiakkaiden mielikuva yrityksen tuotteiden laadusta ja houkuttelevuudesta perustuu. Tällöin yrityksen toiminimeen ja tuotevalikoiden nimeämiseen liittyvät asiat ovat ennen

kaikkea yrityksen liiketoiminnan johtamiseen kuuluvia strategisia ja operatiivisia päätöksiä eikä niistä ole perusteltua säätää lailla.

Osakeyhtiölain (734/1978) 2 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä on mainittava yhtiön toimiminen. Lain 9 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan yhtiöjärjestyksen muuttamisesta päättää yhtiökokous.

PV Yhtymä Oyj:öön kuuluvista yhtiöistä vain Postipankki Oy:n toiminnesta on säädetty lailla. Muiden yhtiöiden toiminnesta määrätään yksinomaan yhtiöjärjestyksessä.

On johdonmukaista, että myös valtion uuden PV-konsernin ja siihen kuuluvien yhtiöiden toiminnasta päättäminen kuuluu yhtiön toimivan johdon valmisteltaviin strategisiin ja toiminnallisiin päätöksiin, joissa lopullinen päätösvalta on yhtiön omistajalla. Omistaja käyttää päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksen tehtävänä on vahvistaa yhtiöjärjestys, joka sisältää muun muassa määräykset yhtiön toiminnasta.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että Postipankki Oy:n toiminnasta ei enää säädettäisi lailla, vaan toiminnasta määrättäisiin yhdenmukaisesti osakeyhtiölain kanssa pankin yhtiöjärjestyksessä. Päätösvalta toiminnasta kuuluisi Postipankki Oy:n yhtiökokoukselle,

jonka tehtäviin kuuluu muun muassa yhtiöjärjestyksen hyväksyminen. Tämän perusteella tulevaisuudessa olisi mahdollista soveltaa kaikkiin PV-konsernin yrityksiin yhtenäistä toiminimikäytäntöä.

Mahdollisella toiminimen muutoksella ei olisi vaikutusta Postipankki Oy:n harjoittamaan yhteistyöhön Suomen Posti Oy:n kanssa. Postipankki Oy:n ja Suomen Posti Oy:n välisen yhteistyösopimuksen perusteella Postipankki Oy:n palveluja saa edelleen Suomen Posti Oy:n toimipaikoista.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksessa on kyse vain Postipankki Oy:n toiminimen määräytymistavasta, joten esityksellä ei sinänsä ole taloudellisia vaikutuksia. Lakiehdotuksella voi kuitenkin olla välillisiä positiivisia vaikutuksia Postipankki Oy:n ja PV Yhtymä Oyj:n arvoon, kun niin sanotun brandin muodostamista ja kehittämistä ei rajoiteta laissa säädetyllä toiminimellä.

3. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

Lain nimike. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi 1 ja 2 §:iin tehtävien muutosten johdosta. Lain uusi nimike olisi laki postipankista yhdenmukaisesti 1 §:n määritelmän kanssa.

1 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininta Postipankki Oy:n toiminnasta. Postipankki Oy:stä annettu laki määrittelee pankin talletuspankiksi ja sisältää erityissäännöksiä, jotka koskevat vain Postipankki Oy:tä, mutta eivät muita valtion omistamia luottolaitoksia. Tästä syystä pykälässä on edelleen tarpeen määritellä luottolaitos, jota laki koskee. Jatkuvuuden ja selkeyden vuoksi määrittelynä käytettäisiin edelleen nimitystä postipankki. Nimitys ei kuitenkaan olisi enää pankin toiminimi, vaan ainoastaan määritelmä, joka yksilöi lain tarkoittaman talletuspankin.

2 §. Pykälän mukaan postipankin toi-

minimestä määrättäisiin yhdenmukaisesti osakeyhtiölain kanssa pankin yhtiöjärjestyksessä. Muilta osin pykälään ehdotetaan tehtäväksi vain toiminimen määräytymistavan muuttumisesta johtuvat sanonnalliset tarkistukset.

Voimaantulosäännös. Postipankki Oy on mainittu useissa laeissa. Selkeyden vuoksi säädettäisiin, että muualla säädetyt viittaukset Postipankki Oy:öön tarkoittavat ehdotetun lain tultua voimaan edelleen laissa tarkoitettua talletuspankkia.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Postipankki Oy:stä 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun lain (972/1987) nimike
sekä 1 ja 2 §,
sellaisena kuin niistä on 1 § laissa 1612/1993, seuraavasti:

Laki postipankista

1 §

Postipankki on osakeyhtiömuotoinen luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettu talletuspankki, johon sovelletaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, mitä liikepankeista säädetään.

2 §

Postipankin toiminimestä määrätään yhtiöjärjestyksessä. Vain postipankki saa toiminimessään tai muutoin toimintaansa osoittamaan käyttää nimitystä postipankki. Ministeriö voi antaa yhteisölle, jossa postipankki

yksin tai yhdessä muiden luottolaitosten kanssa omistaa osake- tai osuusenemmistön, luvan käyttää toiminimessään pankki -nimitystä tai viittausta nimitykseen postipankki.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Mitä muualla säädetään Postipankki
Oy:stä, koskee tämän lain tultua voimaan
tässä laissa tarkoitettua talletuspankkia.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouko Skinnari

Laki

Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Postipankki Oy:stä 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun lain (972/1987) nimike
 sekä 1 ja 2 §,
 sellaisena kuin niistä on 1 § laissa 1612/1993, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki Postipankki Oy:stä

Laki postipankista

1 §

Postipankki Oy, ruotsiksi *Postbanken Ab*, on luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/93) tarkoitettu talletuspankki, johon sovelletaan, mikäli tässä laissa *ei* toisin säädetä, mitä liikepankeista säädetään.

1 §

Postipankki on *osakeyhtiömuotoinen* luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettu talletuspankki, johon sovelletaan, *jollei* tässä laissa toisin säädetä, mitä liikepankeista säädetään.

2 §

Ainoastaan Postipankki Oy on oikeutettu toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan käyttämään nimitystä postipankki. Valtiovarainministeriö voi antaa yhteisölle, jossa Postipankki Oy yksin tai yhdessä muiden pankkien kanssa omistaa osake- tai osuusenemmistön, luvan käyttää toiminimessään pankki -nimitystä tai viittausta Postipankki Oy:n toiminimeen.

2 §

Postipankin toiminimestä määrätään yhtiöjärjestyksessä. Vain postipankki saa toiminimessään tai muutoin toimintaansa osoittamaan käyttää nimitystä postipankki. Ministeriö voi antaa yhteisölle, jossa postipankki yksin tai yhdessä muiden luottolaitosten kanssa omistaa osake- tai osuusenemmistön, luvan käyttää toiminimessään pankki -nimitystä tai viittausta nimitykseen postipankki.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Mitä muualla säädetään Postipankki Oy:stä, koskee tämän lain tultua voimaan tässä laissa tarkoitettua talletuspankkia.

